

ΤΟ ΔΕΚΔΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ: Οἱ «Κούρσοι», δράμα εἰς τρεῖς πράξεις, ὑπὸ Γιάννη Καμπύση. — Ἡ μετάφρασις τῆς «Ἀλκήσιδος». — **ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ:** Τὸ νέον δραματολόγιον.

Εἰς τὴν σειρὰν τῶν δραμάτων τοῦ Γιάννη Καμπύση, οἱ «Κούρσοι» ἔρχεται τέταρτον. Ὑστερ' ἀπὸ αὐτοῦ ἔγραψε τὸ «Δαχτυλίδι τῆς Μάνας», ἄλλου εἶδους δράμα, φανταστικὸν καὶ συγχρόνως πραγματικόν, γενναίας ποιητικῆς πνοῆς ἔργον, πολὺ νεωτεριστικὸν κατὰ τὴν τεχνοτροπίαν, ποτισμένον ὅλον ἀπὸ Στρίνδβεργ καὶ ἀπὸ Χάουπμαν. Οἱ «Κούρσοι» ἀπεναντίας εἶνε καθαρὰ ἐπίδρασις τοῦ Ἴψεν, ἐνὸς Ἴψεν ὀρισμένης περιόδου, κ' ἔχουν τὸ αὐτὸ ποσὸν ρεαλισμοῦ, τὴν αὐτὴν τάσιν πρὸς γενικοποίησιν καὶ συμβολισμόν, ἀκόμη καὶ τὴν αὐτὴν σκηنيκὴν οἰκονομίαν, — τρεῖς πράξεις εἰς τὸ ἴδιον δωμάτιον, — μὲ τοὺς «Βρυκόλακας» καὶ τὸ «Σπίτι τῆς κούκλας», τὰ μόνα ἱψενικά ἔργα, τὰ ὁποῖα ἕως τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶχε γνωρίσῃ ὁ Καμπύσης. Οἱ «Κούρσοι» εἶνε λοιπὸν τὸ τελευταῖον δράμα τῆς σειρᾶς τῶν ρεαλιστικῶν του, καὶ φυσικὰ τὸ καλλίτερον. Ἄλλ' οὔτε τέλειον εἶνε, οὔτε κἀν ὄριμον. Ἡ νεανικὴ ἀφέλεια καὶ ἀπειρία καταφαίνονται τόσον ὑπὸ τὴν ἐπιτηδευμένην σοβαρότητα τοῦ ἔργου, ὥστε ἀμφιβάλλω ἂν εἰμπορῇ νὰ ὁμιλήσῃ κανεὶς περὶ αὐτοῦ διαφοροτικὰ ἢ ὡς περὶ πρωτολείου. Μᾶς δείχνει ἀπλῶς, — καὶ δὲν ἐννοῶ ὅτι τὸ δείχνει εἰς ὅλους, — τί ἦτο ἱκανὸς νὰ κάμῃ ὁ ποιητὴς ἂν ἔμενεν ὀλίγον περισσότερον εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος, ἂν δὲν ἐβιάζετο τόσον νὰλλάξῃ δρόμον καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς ἄλλον, ὄραιότερον ἴσως, ἀλλ' ὅπου καὶ πάλιν μᾶς ἀφίνει πρωτόλεια, διότι ὁ θάνατος δὲν του ἐπέτρεψε νὰ τον τελειώσῃ.

Ἡ ὑπόθεσις τῶν «Κούρσων» λιτοτάτη. Πρόκειται περὶ τῆς κουρσικῆς ἐπιδρομῆς ἐνὸς πλουσιόπαιδος τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Βάσου, εἰς τὸ τίμιον πτωχόσπιτον νεαρᾶς ραπτρίας, τῆς Ἀννέτας, τὴν ὁποίαν, μὲ χίλια μέσα κ' ἐπὶ τέλος διὰ ψυχολογικῆς βίας, κατορθώνει νὰ διαφθείρῃ. Τὴν κόρην αὐτὴν ἀγαπᾷ ὁ Πέτρος, ὁ ἐξάδελφος τοῦ

διαφοροῦ τῆς, — πτωχὸς αὐτὸς καὶ τίμιος καὶ μορφωμένος, καὶ φιλόσοφος, — πρόκειται δὲ νὰ τὴν στεφανωθῇ, μόλις πάρῃ τὸ δίπλωμά του καὶ εὔρῃ ἐργασίαν. Ἄλλ' ἕνα πρωτὶ τὰ ὄνειρα διαλύονται. Ὁ Πέτρος συλλαμβάνει τὸν ἐξάδελφόν του νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ δωμάτιον τῆς ραπτρίας, ὅπου βεβαίως εἶχε διανικτερεύσῃ. . . . Καὶ τότε τί θάπογίνῃ; Ἡ Ἀννέτα, ἡ ὁποία συναισθάνεται πόσον εἶνε ἀναξία τοῦ Πέτρου, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀγαπᾷ, θὰ πέσῃ μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς συμφορᾶς τῆς εἰς τὸ πηγᾶδι τῆς αὐλῆς; Ὁ Πέτρος, ὁ ὁποῖος θὰ ἐρωτήσῃ ἕνα φίλον του καὶ ὅτι τοῦ εἴπῃ θὰ κάμῃ, ἀρά γε θὰ στεφανωθῇ τὴν Ἀννέταν, — ἂν δὲν αὐτοκτόνησῃ, — καὶ θὰ ὀρκισθῇ ἐκδίκησιν κατὰ τῶν Κούρσων τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ τῶν πλουσίων, καὶ θὰ τὰ παραιτήσῃ ὅλα διὰ νὰ φερῶθῃ εἰς τὸν σοσιαλισμόν; Καὶ ὁ Βάσος;

Δὲν γνωρίζομεν τίποτε. Μετὰ τὴν βιαίαν σκηνην τῆς ἀποκαλύψεως, μετὰ τὴν θλιβερὰν ἐξομολόγησιν τῆς Ἀννέτας, ἡ αὐλαία πίπτει. Τὸ δράμα μένει ἡμιτελές, ὁ μῦθος δὲν ἐξελισσεταὶ μέχρι τέλους, διότι ἡ ἰδέα ἐφανερῶθῃ πλέον, καὶ τὰ παρακάτω θὰ ἦσαν περιττά. Ὁ Καμπύσης δὲν ἤξευρεν ἀκόμη, ὅτι εἰς τὰ ἄρτια δραματικά ἔργα ὁ μῦθος καὶ ἡ ἰδέα βαίνουν ἐκ παραλλήλου, καὶ ὅτι φθάνει ἕως τὸ τέλος τὸ ἕνα, καὶ συγχρόνως φανερώνεται τελείως τὸ ἄλλο.

Ἐν τούτοις τὸ ἔργον, ἕως ἐκεῖ ποῦ προχωρεῖ, — ἀδιάφορον ἂν δὲν εἶνε τὸ τέλος, — εἶνε δράμα. Ὁ Καμπύσης ἐγεννήθη δραματικός. Ἐχει τὴν δύναμιν νάντιγράφῃ ἀπὸ τὴν ζωὴν, νὰ μᾶς παρουσιάσῃ ἀνθρώπους ζωντανούς, μὲ πραγματικὴν ὑπόστασιν, μὲ ἰδικὴν των ψυχὴν. Ἐχει μὲ ἄλλους λόγους τὸ χάρισμα τῆς δημιουργίας. Ὅλα τὰ πρόσωπα τῶν «Κούρσων» εἶνε τύποι καὶ χαρακτήρες ἀληθινοὶ τὸ περιβάλλον πραγματικώτατον ἢ ἀτμόσφαιρα γνησίως ἀθηναϊκῆ. Καὶ ὁ διάλογος νομίζεις ὅτι εἶνε παρμένος μὲ φωνόγραφον, καὶ ἂν ἐδῶ κ' ἐκεῖ δὲν ἐφαίνετο στρεβλωμένος κατὰ τὰς τότε γλωσσικὰς προλήψεις τοῦ Καμπύση, θὰ ἦτο πρότυπον φυσικότητος. Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὦμῃ καὶ κάμνει ἐντύπωσιν ψεύδους, ὅταν εἰς

τὸ καλλιτέχνημα παρουσιάζεται ἀκριβῶς ὅπως εἶνε εἰς τὴν φύσιν. Χρειάζεται διώρθωμα· τὸ χέρι ὅμως τὸ ὁποῖον διώρθωσε τὸν φωνογραφικὸν διάλογον τῶν «Κούρσων» δὲν ἦτο ἐκεῖ καλλιτεχνικὸν ἀλλὰ δασκαλικόν, καὶ ἀντινὰ κρύψη τὴν ὁμότητα τῆς ἀληθείας, τὴν ἐξώθησε μέχρι ψεύδους.

Τὸ ἔργον ἔχει καὶ ἄλλα ἐλαττώματα. Εἶνε παραφορτωμένον. Ὅλαι ἐκεῖναι αἱ φοβεραι ἱστορίαι, τὰς ὁποίας διηγῆται ὁ Πέτρος, καὶ κουράζει ὅλους τοὺς ἀκροατάς, — καὶ τοὺς ἐπὶ σκηνῆς ὑποθέτω, — καταστρέφουν τὰς ἀναλογίας καὶ δὲν ἔχουν ὅλαι τὸν τόπον των, ἀφοῦ διὰ τὴν ιδέαν τοῦ δράματος, διὰ τὸν ὄρον τῆς συγκρίσεως, θὰ ἤρουν πολὺ ὀλιγώτεροι. Ἐπειτα οἱ Κούρσοι δὲν μου φαίνονται καὶ τόσον κατάλληλοι διὰ τὸν συμβολισμόν, — ἄς τον εἶπω ἔτσι, — ποῦ ἐπεξήτησεν ὁ ποιητής. Ἴσως κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ δράματος, ὅταν μερικὰ γεγονότα ἦσαν πρόσφατα, πιθανὸν οἱ Κούρσοι νὰ φύπνιζαν ἀμέσως εἰς τὸν νοῦν τὴν ιδέαν τῆς καταδυναστεύσεως. Ἀλλὰ σήμερον, ἄλλ' αὐριον; . . . Ἡ ἐκλογή τῶν Κούρσων, βλέπετε, διὰ νὰ σχηματίσουν τὸν πυρῆνα, τὴν κεντρικὴν ιδέαν καὶ τὸν συμβολισμόν ἔργου ἑλληνικοῦ, προορισμένου νὰ παίζεται ἢ νὰ αναγινώσκειται καὶ κατόπι, μαρτυρεῖ πολλὴν νεανικὴν ἀφέλειαν, καὶ ἴσως αὐτὸ μόνον, ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸ ἔργον μέγα μέρος τῆς σοβαρότητός του.

Οἱ «Κούρσοι» δὲν εἴμπορῶ νὰ εἶπω ὅτι ἐνθουσίασαν τὸν πολὺν κόσμον, ἐστάθησαν ὅμως εἰς τὴν σκηνὴν καλὰ, — διότι, τὸ ἐπαναλαμβάνω, μ' ὄλ' αὐτά, εἶνε δράμα, — κ' εὐηρέστησαν πολὺ τοὺς ἐνδιαφερομένους διὰ τὴν φιλολογίαν μας. Ἡ «Νέα Σκηνή» ἣ ὁποία ἐτοιμάζει καὶ ἄλλο ἔργον τοῦ Καμπύση, καὶ εἶνε ἀξία θερμοῦν συγχαρητηρίων διὰ τὴν ἀποκατάστασιν ποιητοῦ τόσον παραγνωρισθέντος, ἀνεβίβασε τοὺς «Κούρσους» μὲ τὴν συνήθη τῆς ἀγάπην πρὸς τὰ καλὰ, τὴν γνωστὴν τῆς σκηνοθετικῆν ἀκρίβειαν, καὶ τὴν σχετικὴν πάντοτε ὑποκριτικὴν τῆς ἐντέλειαν.